

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Приходько Андрій Анатолійович

УДК 342.951:351.82

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ
ЗА УМОВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня доктора
юридичних наук

Дніпро – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Науково-дослідному інституті публічного права.

Науковий консультант –

доктор юридичних наук, професор
Бабенко Костянтин Анатолійович,
Шостий апеляційний адміністративний суд,
суддя.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, доцент
Дрозд Олексій Юрійович,
Національна академія внутрішніх справ,
начальник відділу докторантури та ад'юнктури;

доктор юридичних наук, професор
Манжула Андрій Анатолійович,
Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка,
професор кафедри галузевого права та правоохоронної діяльності;

доктор юридичних наук, доцент
Мушенко Віктор Васильович,
Київський національний торговельно-економічний університет,
професор кафедри загальноправових дисциплін.

Захист відбудеться 24 липня 2020 р. о 9.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.727.02 у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ за адресою: 49000, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у загальній бібліотеці Дніпропетровського державного університеті внутрішніх справ (м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26).

Автореферат розісланий 22 червня 2020 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

В.С. Березняк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Корупція – це антисоціальний феномен, транскордонне явище чи, можливо, закономірний процес, який супроводжує людство з моменту виникнення перших згадок державності й продовжує існувати донині?

Насправді, все зазначене і є корупцією – «людською хворобою», що поглинає все на своєму шляху: від індивіда до соціуму, від державного апарату до окремого посадовця, від однієї країни до всього світу.

Чи потрібно з нею боротися, протистояти, викоринювати? І якщо потрібно, то як? Якими методами, формами, заходами й засобами? Однозначно, це глобальні питання, пошуки відповідей на які межують з іншими, які стосуються того, що передує корупції, як їй запобігти й забезпечити людство, як зберегти моральні устрої або ж як їх побудувати. Виникнення таких питань не є дивиною, адже корупція руйнує демократію, унеможливорює панування верховенства права й спричиняє низку інших, не менш небезпечних, руйнівних негативних глобальних наслідків.

З-поміж іншого, системна корупція є перепорою на шляху до повноцінного членства України в Європейському Союзі, який вже досить тривалий час зауважує загрозливі масштаби проблеми: «широко розповсюджена корупція та наявна колосальна тіньова економіка» (Резолюція Європейського парламенту від 17 липня 2014 року (2014/2717 (RSP)); «антикорупційна стратегія, основною метою якої є нульова терпимість до корупції, вкрай необхідна Україні» (Резолюція від 15 січня 2015 року (2014/2965 (RSP)); «корупція в Україні є широко розповсюдженою» (Резолюція від 25 січня 2017 року 2145 (2017)) тощо. Означене розуміють і суб'єкти нормотворення, зокрема у пояснювальній записці до проекту Закону України «Про Антикорупційну стратегію на 2018-2020 роки» акцентовано на цьому окрему увагу.

Останні дані рейтингу Індексу сприйняття корупції невтішні. У 2008 та 2019 роках в Україні показники були 25 і 30 балів зі 100 можливих відповідно. Тобто за понад десять років кардинальні зміни відсутні, а новації та модернізації здебільшого позитивної динаміки не дають. Принаймні результати загальнонаціонального дослідження «Підсумки-2019 й прогнози на 2020-й: громадська думка», проведеного Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно з соціологічною службою Центру Разумкова з 13 по 18 грудня 2019 року в усіх регіонах України (за винятком Криму й окупованих територій Донецької та Луганської областей), засвідчують, що, як і рік тому, більшість громадян вважають, що становище України в більшості сфер життя погіршилося, хоча й не настільки, як минулого року. У балансі відповідей щодо змін на краще чи на гірше переважає негатив, хоча й істотно

менший, ніж у 2018 р.: ситуація зі злочинністю (– 22 %, було – 46 %), рівень стабільності (– 20 %, було – 63 %), економічне становище України (– 18 %, було – 61 %), рівень демократії (– 5 %, було – 30 %), дотримання законності державними службовцями (– 13 %, було – 36 %), освіта (– 12 %, було – 25 %), дотримання прав і свобод громадян (– 8 %, було – 31 %), ставлення громадян до влади (– 5 %, було – 61 %), ставлення влади до громадян (– 6 %, було – 54 %). Громадяни переконані, що у 2020 році не відбудеться: зменшення корупції (про це заявили 59 %, і лише 30 % вважають такий розвиток подій імовірним), покарання корупціонерів («імовірно» сказали 31 %, «ні» – 58 %), встановлення справедливого правосуддя («імовірно» – 30 %, «ні» – 56 %).

Результати власного соціологічного опитування думки громадян підтверджують зазначене, адже у другому півріччі 2019 року більшість респондентів не відчули значних змін. Так, 59 % опитаних громадян України стверджують, що корупція – це системне явище у їхньому житті, а 71 % взагалі переконані, що тільки громадськість самостійно може вплинути на ситуацію, яка зараз склалася в країні.

Окремо зазначимо, що піднята проблематика не є новою. Її особливості були предметом вивчення науковців багатьох країн світу, що обумовлено глобалізацією піднятого питання. Вітчизняна наукова спільнота у міждисциплінарному та міжгалузевому аспектах має низку наукових доробок, що за правом слід вважати фундаментом для подальших наукових пошуків в означеній сфері. Зокрема, актуальні питання щодо історичного становлення цього негативного явища та його аспектів розглянуто Р. М. Тучаком (Харків, 2007). Вченим Є. В. Невмержицьким встановлено основні причини, які обумовили виникнення та поширення корупції в Україні, а також досліджено її вплив на розвиток українського суспільства (Київ, 2009).

Теоретико-правове дослідження становлення й розвитку сучасного антикорупційного законодавства України проведене А. О. Кладченко (Івано-Франківськ, 2018), а аналіз адміністративно-правового статусу Національного агентства з питань запобігання корупції здійснив О. В. Іванов (Київ, 2019).

Теоретико-методологічні та прикладні підходи до аналізу й удосконалення механізмів попередження та протидії корупції в органах публічної влади досліджено С. С. Серьогіним (Харків, 2010). Водночас вченою І. І. Яцків (Петровською) визначено поняття, суть та ознаки корупції як соціально-небезпечного явища, корупційного адміністративного правопорушення, а також встановлено найбільш вразливі зони корупційних ризиків у публічних правовідносинах (Київ, 2011).

Проаналізовано суть корупції як об'єкта впливу правоохоронної системи й розкрито його зміст, з'ясовано форми, види та принципи спільної діяльності суб'єктів боротьби з корупцією Д. Г. Забродою (Київ, 2005). Зазначене суміжно аналізувалось О. В. Ткаченком, який розкрив корупцію як соціальне явище та правову категорію, а також як правопорушення й злочин у діяльності

співробітників органів внутрішніх справ (Київ, 2008). Комплексне дослідження адміністративної відповідальності посадових осіб органів місцевого самоврядування за корупційні діяння проведено Д. І. Йосифовичем (Львів, 2009), а Ю. О. Коваленком сформовано адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України (Київ, 2018).

У межах власного дослідження М. Ю. Бездольним визначено адміністративно-правові засади діяльності органів внутрішніх справ щодо протидії корупції, наведено науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо їх усунення (Харків, 2009). Вченим В. А. Завгороднім визначено поняття, систему принципів і форми взаємодії органів внутрішніх справ і громадських організацій у протидії корупції (Дніпро, 2010), а С. М. Алфьоровим сформульовано конкретні пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення адміністративно-правового механізму протидії корупції в органах внутрішніх справ (Харків, 2011). Водночас Ю. В. Рум'янцева розкрила концептуально-методологічні засади протидії вчиненню корупційних правопорушень службовцями органів місцевого самоврядування (Київ, 2017).

Визначальне значення для наукової доктрини боротьби з корупцією мають наукові праці С. С. Рогульського «Адміністративно-правові заходи боротьби з корупцією в Україні» (Київ, 2005), О. Я. Коровяк «Механізм адміністративно-правового регулювання попередження та протидії корупції в Україні» (Львів, 2014), О. О. Гейца «Публічно-правовий механізм протидії корупції в Україні» (Дніпро, 2019), К. В. Ростовської «Адміністративно-правові основи державної антикорупційної політики в Україні» (Дніпро, 2019).

Також зазначимо, що Акрамом Трад Аль-Фаїзом надано загальну характеристику посадового злочину та посадової особи за кримінальним законодавством Йорданії й України (Київ, 2002); М. І. Мельником комплексно досліджено кримінологічні та кримінально-правові проблеми протидії корупції (Київ, 2002); О. М. Кулінічем обґрунтовано суттєве значення боротьби з відмиванням грошей, що дозволяє ефективно розслідувати випадки ухилення від сплати податків, шахрайства, корупції, наркоторгівлі, незаконної торгівлі зброєю й інших серйозних злочинів (Київ, 2006); М. Д. Данчуком вивчено психологічні особливості корупційного делікту правоохоронців, що зумовлений соціально- й індивідуально-психологічними чинниками (Хмельницький, 2007); співпраця держав Ради Європи в боротьбі з корупцією як складової зусиль держав світу в подоланні цього негативного явища проаналізована І. С. О. Нуруллаєвим (Харків, 2008); Ф. В. Абрамовим досліджено актуальну проблему визначення економічних мотивів, якими керується особа під час укладання корупційної угоди, та причин, через які відбувається зростання рівня корумпованості в країнах з економікою перехідного типу (Донецьк, 2010); М. І. Флейчук проаналізувала теоретико-методичні підходи до аналізу тінізації господарської діяльності й економізації

корупції, здійснила компаративний аналіз динаміки, масштабів і структури глобального поширення корупції, а також просторової структури динаміки тінізації економік країн світу (Київ, 2010); Г. С. Буряком розглянуто діяльність міжнародних організацій у сфері оцінки рівня корупції (Київ, 2010); В. М. Ліщенком удосконалено процесуальний статус особи, щодо якої порушено кримінальну справу і яка є суб'єктом доведення, а також розкрито важливість речових доказів, протоколів слідчих дій та інших документів під час доведення вини хабарника (Київ, 2011); а філософсько-правова інтерпретація корупції як форми девіантної поведінки людини здійснена Р.-В. В. Кісілем (Львів, 2014).

Окремі питання аналізованої проблематики також досліджували такі вчені як В.Б. Авер'янов, Ю.А. Андрійчук, Г.Р. Ахметова, К.А. Бабенко, А.О. Багатуренко, Ю.О. Балахно, О.І. Безпалова, В.С. Безрутченко, Ю.П. Битяк, Г. Д. Божок, О.В. Вановская, В.О. Веклич, С.А. Вознюк, А.В. Волошенко, В.В. Галуцько, Т.З. Гарасимів, В.Д. Гвоздецький, Т.О. Губанова, Л.Й. Гулемюк, О.М. Гумін, В.І. Гурковський, І.І. Дахно, О.В. Джафарова, С.З. Довгунь, В.М. Довжанин, О.Ю. Дрозд, В.А. Журавель, О.В. Задорожній, А.В. Замрига, А.Ф. Зелінський, В.О. Іващенко, О.М. Кіндратець, С.М. Клімова, М.В. Ковалів, О.О. Ковальова, Т.В. Ковальова, І.І. Когутич, В.К. Колпаков, Б.О. Костенко, О.Є. Костюченко, О.В. Кохановська, Т.С. Кустова, М.І. Легенький, В.І. Литвиненко, О.В. Литовченко, Б.О. Логвиненко, О.І. Лятіна, А.А. Манжула, В.В. Мартиновський, Р.В. Миронюк, Т.П. Мінка, М.В. Мостепаненко, В.В. Мушенко, Н.В. Осадча, Ю.В. Палагнюк, Н.С. Панова, С.Я. Петрашко, Л.М. Пісьмаченко, Є.В. Пряхін, А.А. Пухтецька, В.М. Савіщенко, С.В. Савченко, В.С. Сірко, О.В. Сковчиляс-Павлів, А.О. Собакарь, В.М. Соловйов, І.Б. Стахура, Ю.М. Фролов, О.І. Харитонова, А.В. Шаповалов, Е.О. Шевченко, Р.Б. Шишка, О.С. Юнін, С.В. Якімова та інші. Однак до заявленої нами проблематики їх наукові пошуки звернені не були, а стосувались загальних чи суміжних їй аспектів.

Отже, з розумінням того, що прояви корупції є хаотичними, а викоринити це явище практично неможливо, питання пошуків оптимізації такого процесу завжди буде актуальним, тим паче для країн, які за Індексом сприйняття корупції знаходяться далеко не на перших місцях рейтингу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження спрямоване на реалізацію основних положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII, Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5, Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 25 серпня 2015 р. № 501, Концепції адміністративної реформи в Україні, затвердженої Указом Президента України від 22 липня 1998 р. № 810, Стратегії розвитку системи

Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 р. № 1023-р, Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України, затвердженої Указом Президента України від 14 березня 2016 року № 92/2016, Плану законодавчого забезпечення реформи в Україні, схваленої Постановою Верховної Ради України від 04 червня 2015 р. № 509-VIII, Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016–2020 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 03 березня 2016 р. Дисертація виконана в Науково-дослідному інституті публічного права в межах науково-дослідної теми «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Мета та задачі дослідження. *Мета* дисертаційної роботи полягає у проведенні комплексного дослідження щодо виявлення, визначення й опису основних концептуальних теоретико-методологічних, інституційно-функціональних і практичних аспектів адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції на основі аналізу сучасних досягнень юридичної науки, актів вітчизняного законодавства та законодавства ЄС, практики діяльності публічної адміністрації, результатом якого є формування Доктрини антикорупційної цілісності сектора національної безпеки.

Відповідно до поставленої мети в роботі потрібно вирішити такі *задачі*:

- схарактеризувати феномен корупції в глобальному сенсі;
- узагальнити методологічні аспекти адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції;
- сформуванати поняття та визначити структуру адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції;
- схарактеризувати стан виконання зобов'язань України в межах Угоди про асоціацію в частині запобігання та протидії корупції в Україні;
- визначити суть механізму адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні;
- сформуванати критерії визначення адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації у сфері запобігання та протидії корупції в Україні;
- виявити особливості адміністративної діяльності публічних суб'єктів у сфері запобігання та протидії корупції в Україні;
- з'ясувати роль громадськості у процесі розв'язання проблем корупції;
- визначити систему контролю у сфері адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні;
- описати стан запобігання та протидії корупційним ризикам у сфері адміністративної діяльності публічної адміністрації, пов'язаної з наданням

послуг і реалізацією контрольно-наглядової діяльності;

- визначити принципи стримування корупції у сфері публічних закупівель;

- схарактеризувати політичну корупцію у виборчому процесі;

- надати узагальнену характеристику стану запобігання та протидії корупційним ризикам в окремих сферах приватного сектора;

- розкрити процедури подолання корупції як один з чинників сталого розвитку та напряму оновленої геополітики ЄС;

- здійснити огляд сучасного стану антикорупційної політики та заходів, що реалізуються провідними державами, задля виокремлення корисних практик до запозичення Україною;

- сформувати напрямки оптимізації реалізації адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні з урахуванням євроінтеграційних векторів розвитку.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері запобігання та протидії корупції в Україні.

Предмет дослідження – адміністративно-правове забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції.

Методи дослідження. Дослідження побудоване та здійснене на основі загальнофілософського (універсального), а також загальнонаукових і спеціально-юридичних методів наукового пізнання в нерозривному взаємозв'язку, що забезпечило його системність, цілісність і теоретичне та прикладне значення. *Універсальний* метод дозволив показати об'єктивну дійсність предмета дослідження в адекватному вимірі на основі загального розвитку природних і правових явищ (розділи 1-4). Як метод дослідження категорій розвитку використано *діалектичний* метод, який застосовано під час аналізу юридичної природи корупції як антисоціального транснаціонального негативного явища та публічної адміністрації, що реалізовує адміністративно-правове забезпечення запобігання та протидії корупції (розділ 1, підрозділ 2.2). Оскільки цей метод – основа, що об'єднує інші методи, він зорієнтував подальше дослідження у векторі єдності, об'єктивності, всебічності та якісного аналізу проблематики. Емпіричні, теоретичні та загальнологічні методи використано на конкретних етапах пізнавального процесу. Зокрема, метод *спостереження* дозволив обрати тематику дослідження, описати його та сформулювати висновки. Спеціалізовано його використано при визначенні особливостей діяльності публічної адміністрації у сфері запобігання та протидії корупції в Україні (підрозділи 2.2.1, 2.2.2, 2.3). Дослідження закономірностей наявних взаємозв'язків здійснено на основі *раціонального* методу, який використано в усіх розділах роботи, що забезпечило виявлення елементів адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні у змістовому та смисловому поєднанні. За допомогою *системного* методу описано досліджуваний предмет як ціле (розділ 1,

підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 4.1, 4.3), а метод *синтезу* забезпечив опис окремих його складових (розділ 3, підрозділи 2.2.1, 2.2.2). Методи *дедукції* й *індукції* використано в усіх розділах, де здійснювалася перевірка наукових гіпотез і тверджень науковців (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.2, 2.2.1, 2.3, 3.1, 4.1). Нові поняття та теорії сформовано на основі *формально-логічного* методу (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2.), а *логіко-семантичний* став у пригоді під час аналізу наукової доктрини предмета дослідження (розділи 1-4). Механізм адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні досліджено з використанням методу *метафізики* (розділ 2), а стан реалізації означеного процесу у ключових сферах – з використанням *узагальнення, ймовірно-статистичного й аналітичного* методів (розділ 3). Відокремлення певних властивостей описуваних явищ забезпечив метод *абстрагування* (розділи 1-4), а методи *моделювання та аналогії* забезпечили формулювання висунутих гіпотез та індуктивних міркувань (розділи 1, розділ 3, підрозділи 4.2, 4.3). *Історичний* метод дозволив описати феноменологію корупції у світі та в Україні (підрозділ 1.1), а за допомогою методу *формалізації* виокремлено структуру адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні (підрозділ 1.3). *Формально-догматичний* метод застосовано при аналізі міжнародних договорів, чинного законодавства України та країн-учасниць ЄС, що регулюють процедури реалізації антикорупційних політик і заходів запобігання та протидії корупції (розділ 3, підрозділи 1.1, 1.4, 2.2.1, 2.2.2, 2.3, 4.1, 4.2). *Статистичний* метод дозволив виявити кількісні та якісні показники стану досліджуваного процесу (розділ 3, підрозділ 1.4), а *функціональний* – проаналізувати основні сучасні та перспективні тенденції його оптимізації, що в поєднанні з методами *порівняльного правознавства та правового прогнозування* забезпечили можливість формулювання конкретних пропозицій щодо змін у законодавстві та правореалізації у сфері адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні з урахуванням євроінтеграційних векторів розвитку (розділ 4).

Нормативну основу роботи становлять Конституція України, акти загального й індивідуального характеру національного законодавства, чинні та ратифіковані міжнародні договори, а також спеціалізовані та побічні документи ООН, ЄС, СНД, ОЕСР, які стосуються окремих аспектів міжнародно-правового регулювання боротьби з корупцією у світі.

Емпіричну основу дослідження становлять статистичні й звітні дані, акумульовані Державною службою статистики України, Міністерством юстиції України, іншими суб'єктами публічної адміністрації за період з 2010 по 2020 роки, зокрема, антикорупційними органами, міжнародними антикорупційними організаціями, громадськими об'єднаннями, а також інформація з Єдиного державного реєстру судових рішень, інші довідкові видання та статистичні матеріали, які стосуються сфери запобігання та

протидії корупції. Суспільна важливість тематики дисертації визначила необхідність проведення соціологічного опитування 1128 респондентів (громадян України) з питань, що стосуються розв'язання проблем корупції в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є комплексним дослідженням адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції, в результаті проведення якого вироблено нову концептуальну модель вдосконалення сучасного стану викорінення корупційних проявів корупції в Україні, що базується на Доктрині антикорупційної цілісності сектора національної безпеки, а також сформульовано низку інших наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них такі:

уперше:

– сформована нова концепційно-сутнісна модель зниження проявів корупції в Україні, що обумовлена євроінтеграційними процесами в країні – концепція організованого управління, яка поглинає основні аспекти теорій організації, організаційної поведінки й управління персоналом і виступає якісно новою теоретично-правовою конструкцією, ідейний зміст якої полягає у використанні людських ресурсів щодо зниження проявів корупції з дотриманням фундаментальних людиноцентристських компонентів на основі твердження, що громадянське суспільство є центральним осередком формування організаційної структури державотворчих, публічно-приватних і конкретно індивідуалізованих суспільних відносин, де корупція є явищем деструктивного впливу на особу, колектив, підприємство та державу загалом;

– обґрунтовано доктринальний підхід до функціонування механізму адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції, що полягає у ідейному та нормативному формуванні антикорупційної цілісності сектора національної безпеки як базису планомірного стратегічного (концепційного) розвитку антикорупційної політики України в умовах євроінтеграції;

– доведена необхідність формування антикорупційної політики процедури публічних закупівель як єдиного уніфікованого підходу до реформування інституту публічних закупівель на основі впровадження євростандартизованих вимог шляхом оптимізації імплементації законодавства ЄС, виконання положень Угоди про асоціацію та вирішення окремих інституційних та інших питань процедурного характеру, в тому числі спрямованих на мінімізацію корупційних ризиків у досліджуваній сфері;

– виявлена необхідність нормативно-стратегічної деталізації заходів запобігання корупції за ключовими сферами приватного сектора – медіа сфері, сферах медичного й освітнього обслуговування, що з позиції громадянського суспільства є найбільш корупціогенними та мають бути підкріплені як адміністративно-превентивним інструментарієм (запобігання корупції), так і

репресивно-ліквідаційним (протидія корупційним проявам);

– запропоновано прийняття на законодавчому рівні спеціалізованого акта – Доктрини антикорупційної цілісності сектора національної безпеки, що забезпечить системний підхід до формування та реалізації антикорупційної політики України, слугуватиме підґрунтям для позитивних зрушень в аспекті викорінення олігархічної моделі державного управління, сприяння побудови незалежного ЗМІ, розбудови активного громадянського суспільства на засадах комунікативної співпраці з публічною адміністрацією;

удосконалено:

– теоретико-правове розуміння категорійно-сутнісного аспекту національної антикорупційної політики як сукупності засад, завдань, цілей і принципів реалізації правотворчої та правозастосовної діяльності публічної адміністрації в межах охорони прав і свобод людини та громадянина, законних інтересів суспільства та держави, що здійснюється системою способів, методів, засобів і заходів боротьби з корупцією у пріоритетних сферах і відповідно до антикорупційних стандартів, а також на основі транснаціональної й транскордонної співпраці;

– наукові концепції щодо предмета адміністративного права, наукового розуміння категорій «адміністрування», «публічне адміністрування», «адміністративно-правове забезпечення» галузі чи сфери певного зобов'язання держави, а також такі категорії як «публічна адміністрація» та «адміністративно-правовий статус публічної адміністрації», де остання представлена як абстрактне поняття задля опису практичної цінності конкретизованого суб'єкта публічної адміністрації у сфері запобігання та протидії корупції у відповідному механізмі;

– теоретико-правове розуміння антикорупційної адміністративної діяльності публічних суб'єктів у сфері запобігання та протидії корупції в Україні, яка є такою, що встановлює та реалізує право (правозахисною, правоохоронною та превентивною), а це передбачає спрямованість (розпорядчу та виконавчу) владного впливу на суспільні відносини у сфері активного викорінення корупційних проявів на території України;

– трактування поняття народовладдя в контексті реформування антикорупційних органів в Україні та загалом протидії корупції як можливості кожного, хто є частиною української громадськості, безпосередньо впливати на процеси очищення громадянського суспільства й держави від корупції, що є важливою передумовою перспективи членства України в ЄС;

– розуміння впливу системної корупції на процеси досягнення цілей сталого розвитку. Системна корупція визначена як гальмівний фактор забезпечення якісного всеосяжного життя людства на сталих однакових умовах, оскільки бажання окремих суб'єктів, наділених владою, отримати неправомірну вигоду створює передумови для нівелювання цілей, робить їх недосяжними, адже при розкраданні бюджетних коштів суспільно необхідні

надходження не потрапляють до кінцевого отримувача – соціально незахищених верств населення, а також через це не реалізуються необхідні адміністративні, культурні, просвітницькі, реконструктивні й інші заходи;

дістали подальшого розвитку:

– теоретичні положення щодо юридичної природи явища корупції, яка визначена як двосторонній зв'язок, симбіоз потреб і вигод, спаплюжена ідеологія суспільства, як соціально-правового феномену, сутність якого, з одного боку, репрезентує сукупне вираження національно карних діянь, пов'язаних зі зловживанням владним становищем окремих осіб, а з іншого – репрезентує природні та соціальні детермінанти формування девіантної поведінки людини, наділеної владою;

– наукові положення щодо дестабілізаційного впливу системного явища корупції на стадії європейської інтеграції як гальмівного чинника динамічного та безперервного процесу розвитку національного законодавства у сфері політичних, соціальних і фінансово-економічних перетворень на основі сформованих стандартів забезпечення миру, безпеки, ресурсного збалансування в рамках «єдиної території» – європейського цивілізаційного простору;

– твердження щодо необхідності запровадження дієвого громадського контролю не тільки за органами антикорупційної юрисдикції, а й за іншими суб'єктами публічної адміністрації: правоохоронними органами й органами державної влади в усіх ключових сферах, де потенційний корупціогенний фактор є високим, оскільки врахування думки профільних громадських організацій при прийнятті рішень здебільшого є правом означених суб'єктів, що призводить до нівелювання зазначеної думки, а це впливає як на аспекти організаційного впливу на суспільні відносини, так і на бажання громадськості безпосередньо бути залученою до окресленого процесу;

– наукові положення щодо необхідності перепрофілювання діяльності публічної адміністрації на нові типи функціонування шляхом модифікації контрольних-наглядових та адміністративно-сервісних дій її представників зі зміною командно-управлінського вектору на сервісний;

– пропозиції щодо оптимізації зменшення корупційних проявів у виборчій сфері шляхом застосування інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема біометричної реєстрації виборців як інструменту антикорупційного стримування, що підкріплюється низкою організаційно-допоміжних заходів, які забезпечать надання можливості реалізації голосування внутрішньо переміщеним особам, знизять ймовірність шахрайства, а також утворюють ефективні механізми моніторингу голосування виборців;

– наукові твердження щодо того, що викоринити корупцію нанівець неможливо, але об'єднати світові зусилля для її попередження, вчасного відстеження ареалів розповсюдження, а також активного протистояння –

єдиний шлях до знешкодження або нейтралізації негативних наслідків. Це, по-перше, сприятиме стабільності, верховенству закону, захисту прав людини та загалом демократії; по-друге, зміцнить економіку, розвиватиме партнерські стосунки, убезпечить бізнес-індустрію; по-третє, зменшить рівень світової злочинності, забезпечить мир і гармонію між націями, спільнотами та державами.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження здійснене автором самостійно. Положення та висновки, що викладені в дисертації та складають її наукову новизну, розроблені автором особисто. У співавторстві з М. Сперисенко опубліковано працю, яка додатково відображає наукові результати дисертації, під назвою «Методи обходу системи ProZorro», де автором сформовано й описано механізми «обходу» електронної системи публічних закупівель ProZorro. Інші публікації написано та видано самостійно. У дисертації ідеї та розробки дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук не використовувалися та повторно на захист не виносяться.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що матеріали дослідження впроваджені та можуть бути використані у:

- науково-дослідній сфері – як основа для подальшого вивчення проблем антикорупційної діяльності публічної адміністрації й адміністративно-правових засад викорінення корупційних проявів на території України та за її межами (акт впровадження у науково-дослідну діяльність Науково-дослідного інституту публічного права від 04.04.2020 р.);

- законотворчій діяльності – для вдосконалення чинного законодавства у сфері антикорупційної цілісності сектора національної безпеки;

- правозастосовній діяльності – для покращення внутрішньоорганізаційної антикорупційної діяльності обласної державної адміністрації на регіональному рівні;

- навчальному процесі – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми теорії адміністративного права» (акт впровадження у навчальний процес Науково-дослідного інституту публічного права від 04.04.2020 р.).

Апробація результатів дисертації. Підсумки розроблення проблеми загалом, окремі її аспекти та висновки були оприлюднені дисертантом на тринадцяти міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах, зокрема таких: «Розвиток сучасного права в умовах глобальної нестабільності» (м. Одеса, 9–10 вересня 2016 р.), «Цінність права як найефективнішого регулятора суспільних відносин» (м. Харків, 7–8 жовтня 2016 р.), «Сучасні наукові дослідження представників юридичної науки – прогрес законодавства України майбутнього» (м. Дніпро, 13–14 січня 2017 р.), «Правове регулювання суспільних відносин на шляху до сталого розвитку» (м. Київ, 15–20 травня 2018 р.), «Актуальні проблеми реалізації прав і свобод

людини в умовах глобалізації» (м. Черкаси, 1–2 листопада 2018 р.), «Сучасні проблеми правової системи й державотворення в Україні» (м. Запоріжжя, 22–23 лютого 2019 р.), «Адміністративне право України: сучасний стан і перспективи розвитку» (м. Київ, 30 травня 2019 р.), «Адміністративно-правові науки: сучасний стан і перспективи розвитку» (м. Київ, 28 жовтня 2019 р.), «Права та обов'язки людини в сучасному світі» (м. Одеса, Україна, 8–9 листопада 2019 р.), «Правова система України: сучасні тенденції та фактори розвитку» (м. Запоріжжя, 27–28 березня 2020 р.), «Громадянське суспільство в Україні: проблеми забезпечення та правотворчої діяльності» (м. Харків, 3–4 квітня 2020 р.), «Актуальні проблеми прав людини, держави й вітчизняної правової системи» (м. Дніпро, 3–4 квітня 2020 р.), «Молодіжна військова наука у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (м. Київ, 24 квітня 2020 р.).

Публікації. Основні положення та результати дисертації відображені в одноосібній монографії, двадцяти наукових статтях (з них п'ять – в іноземних виданнях), тринадцяти тезах доповідей на науково-практичних конференціях і семи публікаціях, що додатково відображають результати дослідження.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з основної частини (вступу, чотирьох розділів, що містять шістнадцять підрозділів, висновків), списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації складає 485 сторінок, з яких 374 сторінки основного змісту. Список використаних джерел налічує 627 найменувань і займає 65 сторінок, додатки викладено на 18 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації; окреслено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, задачі, об'єкт, предмет дослідження; описано методи дослідження; розкрито наукову новизну й теоретичне та практичне значення отриманих результатів; наведено апробацію результатів дослідження й кількість публікацій за обраною темою; визначено структуру й обсяг дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції» складається із чотирьох підрозділів, в яких описано юридичну природу явища корупції, сформовано поняття, структуру та методологічну сутність адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні, а також охарактеризовано стан виконання зобов'язань України по запобіганню та протидії корупції в Україні у рамках Угоди про асоціацію із ЄС.

У підрозділі 1.1 «Дослідження феноменології корупції в історичному, нормативному й науковому дискурсі» здійснено компаративістичне вивчення

феноменології корупції в заданому векторі наукових пошуків.

З'ясовано, що сучасне існування аналізованого явища є історично обумовленим і цілком закономірним. Тисячоліттями у світі корупційні дії або заохочувалися, або заборонялися. Це здійснювалося в різний спосіб, різними уповноваженими суб'єктами та із застосуванням того інструментарію, який відповідав тодішнім потребам. Стверджується, що будь-які корупційні прояви, з філософської точки зору, це насамперед національна хвороба, яка при контакті у транскордонних справах з іншими країнами відкрито наражає опонентів на небезпеку, адже створюється підґрунтя для масового зараження – становлення корупції як транснаціонального негативного соціально-правового явища, боротьба з яким триває тисячоліттями.

Виявлено, що за роки незалежності України аналізований феномен змінював свої концептуальні властивості, зокрема й законодавче визначення поняття «корупція» видозмінювалось і стало ширшим. Наразі термін «корупція» в законодавчому розумінні використовується у значенні: а) протиправні дії уповноваженого суб'єкта з метою отримання неправомірної вигоди для себе чи своїх близьких, де є місце примусу інших осіб до вчинення якоїсь дії; б) самостійне неправомірне використання свого службового становища для отримання певних благ як для себе, так і на користь зацікавлених осіб; в) дії, спрямовані на схилення уповноваженої особи до неправомірного використання своїх службових можливостей.

Виявивши орієнтовний перелік концептуальних властивостей, притаманних явищу корупції, досліджено, яким терміном найкраще означити діяльність публічної адміністрації щодо її подолання, де встановлено, що термін «боротьба» в досліджуваному аспекті охоплює як запобігання, так і протидію корупції, оскільки передбачає діяльність, що має на меті її викорінення всіма доступними способами (превентивні заходи, тобто запобігання корупції; репресивні заходи, тобто протидія корупції; ліквідаційні заходи, тобто усунення наслідків корупційних дій – як складова частина протидії). З розумінням того, що термінологія законодавства у сфері запобігання та протидії корупції є недосконалою, стверджується, що існує необхідність її законодавчого перегляду.

Підрозділ 1.2 «Методологічні аспекти адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні» присвячений опису особливостей методології аналізу та методології дослідження означеного процесу.

Здійснено опис методології аналізу адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції як вектору руху в напрямку викорінення корупційних проявів на території України й фундаменту якісно нових державно-політичних, соціально-економічних перетворень у країні, що ґрунтується на новій концепційно-сутнісній моделі зниження проявів корупції в країні, виховання у громадян

нульової терпимості до корупційних вчинків і загалом вдосконалення інституціонально-управлінського, політико-правового, соціально-економічного, суспільно-громадянського й етично-психологічного механізмів забезпечення як публічного, так і приватного секторів, вільних від будь-яких корупційних проявів.

Запропонована концепція передбачає наступне: 1) аспекти законодавчої регуляції та самоорганізації громадянського суспільства, його систем, підсистем функціонування держави, її органів реалізації влади, а також діяльність громадських організацій; 2) взаємодію всіх ланок громадянського суспільства, засади комунікативної співпраці влади та суспільства; 3) забезпечення публічних інтересів і персональних інтересів на основі однакового пріоритету; 4) поєднання бюрократизму в суспільно-важливих аспектах зі зниженням значення формальних процедур у незначних аспектах; 5) стратегічне та тактичне планування розвитку всіх систем і підсистем організацій будь-якого осередку через поступову адаптацію до змін внутрішнього та зовнішнього середовища на основі вже прогнозованих дій і механізмів їхньої реалізації; 6) поєднання ресурсного забезпечення та мотиваційних чинників на основі збалансованості вигоди; 7) використання людських ресурсів з дотриманням фундаментальних людиноцентристських компонентів; 8) мобілізація зусиль усіх ланок організації з чітким розподілом ролі кожного.

Визначено, що надійно збудована, ефективно організована та реалізована адміністративна політика запобігання та протидії корупції – це шлях до убезпечення від корупції й один з ключових факторів подолання бар'єру неспроможності України отримати членство в ЄС.

Методологія дослідження адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції визначена як система правил побудови науково-дослідної роботи, спрямованої на вивчення аналізованого процесу, сукупність загальнонаукових, спеціальних і конкретних наукових методів пізнання об'єкта дослідження. Вивчення аналізованого процесу передбачає: а) збір статистичних, інформаційних даних; б) спостереження, моніторинг і контроль (як приклад, за державними витратами); в) соціологічні опитування громадськості щодо стану корупції в Україні, їхнього досвіду у цій сфері та думці щодо ефективності антикорупційних заходів загалом; г) проведення експериментів, зокрема із залученням добровольців, які бажають спіймати корупціонера «на гарячому»; ґ) соціальний аудит як спосіб добровільного соціального діалогу для досягнення консенсусу; д) оцінки ризику й окремо – доброчесності; е) експертне опитування, зокрема щодо думки нормотворців, громадських активістів; є) краудсорсинг тощо.

У підрозділі 1.3 «Поняття й структура адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов

євроінтеграції» сформовано відповідне поняття та визначено основні структурні складові досліджуваного процесу.

Доведено, що розглядаючи адміністративно-правове забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції як певну систему, слід говорити про те, що вона має окремі самостійні складові, які сукупно формують об'єктивне розуміння реалізації викорінення корупційних проявів на території України: 1) об'єкт адміністративно-правового забезпечення – суспільні відносини, що потребують врегулювання та складаються у сфері завчасного, стратегічного та планомірного викорінення корупційних проявів і формування суспільної правосвідомості в напрямку нульової терпимості до таких явищ; 2) суб'єкти адміністративно-правового забезпечення – узагальнено – держава та представники громадянського суспільства, а конкретизовано – публічна адміністрація, громадяни України, іноземці й особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах; 3) норми права (норми адміністративного права), які встановлюють загальнообов'язкові правила поведінки, забезпечуючи, охороняючи чи захищаючи публічні інтереси. Вони об'єктивовані у вигляді відповідної нормативно-правової бази у формі законів, підзаконних нормативно-правових актів, рекомендаційних, аналітичних, статистичних, інформаційних матеріалів; 4) адміністративно-правові відносини – це різновид публічно-правових зв'язків між особою та публічною адміністрацією, уповноваженими органами влади між собою по горизонталі та/або вертикалі, громадськими організаціями та суб'єктами владних повноважень, а також суб'єктом корупційних дій та уповноваженими представниками влади, виникнення яких обумовлено наявністю санкційних, охоронних, захисних, гарантійних та/або/чи інших адміністративних норм, які регламентують порядок їхньої взаємодії під час виникнення обставин їхньої активізації. Вони є різнорідними, різнобічними та різнохарактерними. Їхні концептуальні особливості різняться залежно від об'єктно-суб'єктних і змістових складових. Фактором, який об'єднує всі досліджувані відносини, є їхня функціональна спрямованість, у глобальному сенсі – викорінення корупційних проявів на території України задля надання можливості останній претендувати на потенційне членство в ЄС; 5) гарантії адміністративно-правового забезпечення й інструменти діяльності владних суб'єктів є елементами конгломератів, які перетворюють антикорупційну політику держави на практичну.

Виявлено, що боротьба з корупцією передбачає застосування уповноваженими антикорупційними органами низки спеціалізованих заходів. Міжнародна спільнота робить акцент саме на профілактичних, однобоке застосування яких для України визначено як не виправдане.

Підрозділ 1.4 «Стан виконання зобов'язань України в рамках Угоди про асоціацію в частині запобігання та протидії корупції в Україні» присвячено аналізу становлення та розвитку євроінтеграційних процесів в Україні загалом

та окремо досліджено дестабілізаційний вплив корупції на означені процеси.

Доведено, що спільне запобігання корупції – одне з основних завдань ЄС і його інституцій, а тому для потенційних учасників Союзу вкрай актуальною є активна боротьба з усіма проявами явища корупції, використання всіх можливих ресурсів, а також залучення до цього процесу максимального кола учасників.

Намагання України бути повноцінним членом ЄС датуються початком проголошення її незалежною та тривають донині, адже підписання Угоди про асоціацію не гарантує вступу України до ЄС. У країні досі не вирішена низка проблемних питань майже в усіх сферах, що значно гальмує імплементацію суспільних та економічних цінностей ЄС.

Виявлено, що Європейська спільнота окремо відзначає проблему корупції як системного явища та гальмівного чинника на євроінтеграційному шляху України. Відсутність нульової терпимості до корупційних проявів спричиняє масове її розповсюдження. Міжнародна спільнота занепокоєна таким станом речей і пропонує Україні низку модернізацій, обов'язкових до впровадження. Загалом вимоги ЄС до України, висунуті в рамках зазначеної Угоди, в досліджуваній сфері реалізуються, однак якість таких дій є дещо сумнівною, оскільки необхідною є перебудова внутрішньої політики держави на основі здійснення глобальних адміністративних реформ. Зазначене реалізувати практично неможливо через системний вплив корупції на всі державотворчі процеси, учасників прийняття соціально-важливих рішень і самих громадян. Допоки українська спільнота буде пасивно реагувати на корупційні прояви, уповноважені суб'єкти будуть діяти в рамках обмежених можливостей і в умовах, що не відповідають стандартам європейського законодавства, чекати позитивних зрушень марно.

Розділ 2 «Механізм адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні» складається з п'яти підрозділів, у яких описані структурні та динамічні складові окресленої проблематики.

У підрозділі 2.1 «Значення механізму адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні» надано узагальнену характеристику досліджуваного механізму як способу реалізації означеного процесу, що органічно поєднує діяльність публічних інституцій і громадян у сфері подолання проявів корупції на основі сталих засад і принципів їхньої взаємодії та втілення такої діяльності.

Визначено, що адміністративно-правові засади запобігання та протидії корупції в Україні – це базисні, ідейні та правові основи, на яких здійснюється адміністративно-правове забезпечення запобігання та протидії корупції; а принципи означеної діяльності – це нормативно сформований перелік міжнародних і національних вимог та антикорупційних стандартів, а також система звичаєвих правил ефективної дії, встановлених законодавством превентивних, репресивних і наслідково-ліквідаційних антикорупційних

механізмів.

Сформовано систему принципів адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в наступному вигляді: 1) принципи європейського права, європейського адміністративного права та європейського врядування – як концептуальні засади орієнтування України в бік розвитку цивілізаційної країни, де людина не лише визнається, а й сприймається як найвища соціальна цінність, а обов'язком держави є забезпечення її всіма необхідними благами; 2) міжнародні антикорупційні стандарти – як рекомендаційні, базові основи боротьби з корупцією, імплементація яких передбачає їхнє неухильне дотримання; 3) національні антикорупційні стандарти – як система правових та організаційних засад викорінення корупції в Україні, стандартів застосування превентивних і репресивних антикорупційних механізмів, правил щодо усунення наслідків корупційних правопорушень; 4) принципи діяльності публічної адміністрації у сфері запобігання та протидії корупції – як сукупність керівних настанов, спільних для всіх і персональних для конкретного її представника, що визначають зміст і спрямованість адміністративної діяльності антикорупційних органів, а також інших суб'єктів, залучених до процесу викорінення корупції.

Співвідношення засад і принципів у межах досліджуваної проблематики описано як частини цілого, що сукупно забезпечує цілісність означеного.

Підрозділ 2.2 «Адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної адміністрації у сфері запобігання та протидії корупції в Україні» присвячено розкриттю проблематики наукової невизначеності окремих наукових концепцій у заявленій до аналізу тематиці, результатом розгляду яких стало формування категорії «публічна адміністрація у сфері запобігання та протидії корупції в Україні», опис її суб'єктної будови, а також визначення понятійно-категоріального значення її адміністративно-правового статусу.

Доведено, що публічна адміністрація в досліджуваній сфері – це цілісне правове симбіотично-взаємозалежне утворення, яке має чітко розподілені функції між суб'єктами її структури. Прийнято рішення класифікувати її представників за певним критерієм і виділити наступні групи: носії політичної волі; спеціалізовані антикорупційні органи; центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом у сфері протидії корупції; суб'єкти, що реалізують антикорупційну політику; суб'єкти, що формують антикорупційну політику; суб'єкти, які залучаються до процесу формування й окремих аспектів реалізації антикорупційної політики; учасники антикорупційних програм; громадяни й об'єднання громадян; міжнародні незалежні експерти й організації.

Підтримано позицію широкої суб'єктної будови публічної адміністрації у досліджуваній сфері, де узагальнено до її структури віднесено: а) публічні органи влади, їхні структурні підрозділи та делегованих ними представників;

б) приватних осіб і структури громадського спрямування; в) представників міжнародних інституцій.

Вбачається, що адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної адміністрації – це абстрактне поняття, яким представники доктрини адміністративного права намагаються означити сукупність необхідних передумов, за допомогою яких з'являється змога описати практичне значення конкретного уповноваженого суб'єкта в певному публічно забезпечувальному процесі.

Практична цінність публічної адміністрації у сфері запобігання та протидії корупції у відповідному механізмі є різною, що обумовлюється як самим різновидом їхнього адміністративно-правового статусу (наприклад, публічні органи влади, їхні структурні підрозділи та делеговані ними представники мають класичний статус – як особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (та прирівняних до них); приватні особи й структури громадського спрямування – спеціальний, тобто індивідуальний або, у встановлений законодавством випадках, класичний статус; представники міжнародних інституцій – специфічний, у межах співпраці та технічної допомоги), так і сукупністю їхньої законодавчої та нормативної можливості на право вчинення адміністративної дії, що має індивідуальне чи публічне значення.

У підрозділі 2.2.1 «Адміністративна діяльність публічних суб'єктів у сфері запобігання та протидії корупції в Україні» сформовано визначення й описано адміністративну діяльність окремих суб'єктів публічної адміністрації в досліджуваній сфері.

Сформовано визначення, згідно з яким адміністративна діяльність публічних суб'єктів у сфері запобігання та протидії корупції в Україні – це сукупність закріплених за конкретним представником аналізованої публічної адміністрації обов'язків чи можливостей вчинення активної дії (утримання від неї), що окреслена в актах адміністративного законодавства як необхідна передумова реалізації антикорупційної політики та передбачає правоохоронну, правозахисну, превентивну чи іншу спрямованість владного впливу (розпорядчого й виконавчого) на суспільні відносини у сфері активного викорінення корупційних проявів на території України.

Розкрито на прикладі конкретних суб'єктів особливості їхньої адміністративної діяльності, де виявлено наступне: 1) адміністративна діяльність НАБУ в аналізованій нами сфері – це оперативно-розшукові, досудові, забезпечувальні, інформаційно-аналітичні, комунікаційні дії його працівників, спрямовані на протидію кримінальним корупційним правопорушенням і вжиття заходів щодо запобігання вчиненню нових. Об'єктивний вияв зазначених дій здебільшого представлений у формі прийняття індивідуальних адміністративних актів, вчинення інших юридично значущих дій, зокрема матеріально-технічних операцій. Задля зазначеного

використовуються всі класичні методи адміністративної діяльності публічної адміністрації, однак ключовими слід вважати примусові та контрольні-наглядні; 2) адміністративна діяльність САП об'єктивована у вигляді обвинувальних, представницьких, захисних, наглядових, контрольних і координаційних дій прокурорів, мета вчинення яких варіюється залежно від потреб регульованого процесу: від забезпечення відбуття покарання суб'єктами корупційних правопорушень до забезпечення законності судового розгляду відповідних справ; 3) адміністративна діяльність НАЗК представлена у вигляді активних дій здебільшого превентивного характеру, не пов'язана з жорсткими репресивними методами та передбачає поєднання індивідуалізованого і нормативно-правового впливу на загальні суспільні відносини у сфері антикорупційної політики держави. Це особливий суб'єкт, який за міжнародними стандартами діяльності відповідає меті та повноваженням, що на нього покладені, однак їхня фактична реалізація вимагає покращення. Відповідно, в діяльності НАЗК, окрім превенції, повинна мати місце й репресія, щонайменше в аспекті моніторингу способу життя та перевірки е-деклараций суб'єктів декларування; 4) адміністративна діяльність АРМА є спеціалізованою та передбачає вчинення її працівниками оперативно-розшукових, досудових, післясудових, інформаційно-аналітичних, статистичних, комунікаційних та інших дій, спрямованих на відстежування, моніторинг, протидію незаконному обертю грошових актів; 5) адміністративна діяльність ДБР є подібною до діяльності НАБУ, однак має свої особливості, зокрема в частині підслідності справ, до яких належать не тільки корупційні дії високопосадовців, а й усі кримінальні правопорушення.

Підрозділ 2.2.2 «Роль громадськості у процесі розв'язання проблем корупції» присвячено розкриттю значення активної участі громадян у процесах очищення суспільства від корупції як важливої передумови для членства України в ЄС.

З'ясовано, що вплив громадськості на створення нових антикорупційних органів в Україні реалізований через наявність громадських органів, які здійснюють контроль за процесами створення та функціонування таких структур. Громадські ради при НАЗК, НАБУ, ДБР, АРМА – громадські інституції, що є контрольними колегіальними органами комунікативного спрямування, частково – консультативно-дорадчими для органів, при яких їх створено. Їхнє основне функціональне навантаження об'єктивоване супроводом діяльності антикорупційних органів для моніторингу, спостереження та контролю за поведінкою й адміністративними діями їхніх співробітників, з одного боку, і збором та аналізом інформації, яку необхідно донести до пересічних громадян задля формування об'єктивної думки щодо стану виконання основних завдань антикорупційної політики держави, з іншого. Зазначені ради не є органами державної влади та місцевого самоврядування, мають чітко визначену соціальну мету функціонування –

спонукання антикорупційних органів під тиском громадськості реалізовувати свою діяльність чесно, прозоро, відповідально та неупереджено, а також незалежно від горизонталі та вертикалі влади.

Визначено, що, крім безпосередньо спеціалізованих громадських структур, громадяни можуть і самостійно контролювати антикорупційну діяльність у країні. Так, будь-яка зацікавлена особа має право на звернення за інформацією, зокрема шляхом взаємного обміну інформацією в мережі Інтернет. Новаторством і позитивним моментом є створення інформативних сайтів і сторінок у соціальних мережах більшістю антикорупційних органів країни. Завдяки таким діям згадані структури не лише забезпечують собі позитивний імідж, а й підвищують довіру громадськості.

Окремо розкрито проблеми статусу викривачів корупції. Визначено, що адміністративно-правовий статус викривачів корупції – це симбіоз правосуб'єктності громадянина та людини, передбачений Конституцією України, та спеціальної правосуб'єктності, набутої такою людиною у випадку викриття корупції та набуття особливого статусу викривача відповідно до антикорупційного законодавства.

У підрозділі 2.3 «Система контролю у сфері адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні» розкрито особливості громадського та державного контролю в окресленій сфері.

Зазначено, що успіх реалізації антикорупційних заходів в Україні й антикорупційної політики зокрема, значною мірою залежить від налагодження ефективної системи державного та громадського контролю. Громадський контроль у сфері адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції визначено як спеціалізований складник загального процесу активного викорінення корупційних проявів на території України, що полягає у системній реалізації взаємоузгоджених дій громадських інституцій, свідомих громадян, зокрема тих, які наділені статусом викривачів корупції, спрямованих на здійснення нагляду за діяльністю суб'єктів публічної адміністрації, координації її з суспільними пріоритетами й бажаннями громади. Суб'єкти громадського контролю є об'єктами державного контролю, оскільки мають публічний статус; державний контроль у сфері адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні – внутрішній і зовнішній тиск контрольних органів (осіб) на суб'єктів публічної адміністрації у сфері запобігання та протидії корупції, що напряду не впливає на процедури й етапи реалізації їхньої адміністративної діяльності, а лише дає правову оцінку їхній правомірності, ефективності та раціоналізації за фактом виконання окремої дії.

Проведений аналіз сутності державного контролю свідчить про наступне: 1) для належної реалізації парламентського контролю необхідним є створення посади Уповноваженого Верховної Ради України з питань антикорупційного законодавства або ж деталізація повноважень

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в означеній сфері, адже діяльності Рахункової палати нам здається недостатньо; 2) судовий контроль представлений у вигляді діяльності Конституційного суду, судів загальної юрисдикції та ВАКС України; 3) фінансовий контроль є одним з головних в аналізованій системі та передбачає органічне поєднання превентивних заходів його реалізації з адміністративними, що представлені діяльністю Офісу фінансового контролю, результати якого є підставою для відкриття провадження правоохоронними органами щодо відповідних справ; 4) спеціальний контроль є внутрішнім, тобто таким, який здійснюють суб'єкти публічної адміністрації самостійно. Це невіддільна складова успішної протидії корупційним проявам всередині публічної адміністрації, що проявляється в діяльності спеціально уповноважених структурних складових такого суб'єкта, основними повноваженнями яких є вжиття превентивних, роз'яснювальних, методичних, облікових та інших заходів, спрямованих на унеможливлення зловживання владою працівниками.

Розділ 3 «Стан адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції у ключових сферах» складається з чотирьох підрозділів, у яких з'ясовано причини, умови й інші детермінанти наявності явища корупції в конкретних різновидах діяльності публічної адміністрації, окремих галузях і сферах публічного та приватного сектора, а результатом є пошук шляхів виправлення означеного.

Підрозділ 3.1 «Стан запобігання та протидії корупційним ризикам у сфері адміністративної діяльності публічної адміністрації, пов'язаної з наданням послуг і реалізацією контрольно-наглядової діяльності» присвячено аналізу й характеристиці втілених і необхідних до впровадження модернізацій щодо запобігання та протидії основним корупційним ризикам у сфері надання адміністративних послуг і реалізації публічною адміністрацією контрольно-наглядової діяльності.

З'ясовано, що більшість вітчизняних науковців вважають, що наявність корупційних ризиків найчастіше можна простежити у сфері адміністративної діяльності публічної адміністрації, пов'язаної з наданням послуг і реалізацією контрольно-наглядової діяльності.

Під час дослідження стану запобігання та протидії корупції в окресленій сфері виявлено наступне. У сфері надання адміністративних послуг останнім часом законодавцем здійснюється низка модифікацій. Більшість з них успішно запроваджуються, однак не системно, а лише в окремих аспектах. Зокрема, вдосконалення доступу до адміністративних послуг, які надаються в електронній формі, є окремим блоковим елементом розв'язання наявних проблем у цій сфері. З позитивного слід виокремити зацікавленість законодавців в оптимізації мережі та функціонуванні центрів надання адміністративних послуг (наприкінці 2019 року був підготовлений проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України

щодо оптимізації мережі та функціонування центрів надання адміністративних послуг та удосконалення доступу до адміністративних послуг, які надаються в електронній формі»). Зазначене свідчить про відповідальне ставлення парламентарів до піднятих питань недосконалості інституту адміністративних послуг в Україні. Однак навіть за таких змін досі існують корупційні ризики. З-поміж іншого, останнім часом пріоритет пересунутий на електронне врядування, встановлення офіційної плати за швидкість надання послуги тощо. Усуненню організаційно-правових недоліків, зокрема й корупційних ризиків, в означеному інституті допоможе прийняття Адміністративно-процедурного кодексу.

Основною проблемою під час реалізації контрольно-наглядової діяльності публічною адміністрацією визначено наявність надто широкої дискретності її повноважень щодо здійснення контролю та нагляду здебільшого саме за господарською діяльністю в Україні. Вбачається, що успішне функціонування бренду «цифрова Україна» забезпечить якісне перепрофілювання діяльності публічної адміністрації, підніме рівень довіри громадян до діяльності державного апарату та загалом закладе фундамент позитивних трансформацій в Україні, де корупції місця немає.

У підрозділі 3.2 «Стан запобігання та протидії корупційним ризикам у сфері публічних закупівель» охарактеризовано цю сферу як одну з найбільш уражених корупцією в діяльності уряду, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, а також делегованих ними представників, що знаходиться на одному щаблі за корупціогенністю зі сферами надання адміністративних послуг і реалізацією контрольно-наглядових функцій.

Визначено, що публічними закупівлями є залучення публічною адміністрацією на платній основі суб'єктів господарювання до процесу матеріально-технічного чи будь-якого іншого забезпечення та реалізації своєї роботи. З'ясовано, що нормативно-правове забезпечення та регулювання процедур публічних закупівель розвивається, тобто ще не є сталим. Про це свідчить низка актів до профільного Закону, які покликані вдосконалити його, а також наявність спеціальних актів, які спрямовані на оптимізацію імплементації законодавства ЄС, виконання положень Угоди про асоціацію та вирішення окремих інституційних й інших питань процедурного характеру, зокрема спрямованих на мінімізацію корупційних ризиків у досліджуваній сфері.

Доведено, що неефективне використання бюджетних коштів, порушення процедур державних закупівель, лобіювання інтересів чиновників при виборі виконавця замовленої послуги (у розумінні товарів і робіт також) призводить не тільки до фінансових втрат, а й до політично-економічних, основна загроза яких – підрив національної безпеки в частині якості виконання публічною адміністрацією своїх зобов'язань перед громадою та світовою спільнотою.

Визначено, що наявні проблеми в досліджуваній сфері вимагають

системного підходу законодавця до їхнього розв'язання. Зокрема, мають бути стандартизовані вимоги до процесу реалізації публічних закупівель, однак є сфери, пов'язані з національною обороною чи національною безпекою, тотальна відкритість яких недоречна. Тобто логічною вбачається позиція щодо необхідності наявності єдиного уніфікованого підходу до реформування інституту публічних закупівель, однак з певними винятками. Загалом проведений аналіз дає можливість стверджувати, що корупція у сфері публічних закупівель є, а сама процедура реалізації закупівель – недосконала.

Підрозділ 3.3 «Стан запобігання та протидії корупційним ризикам у сфері виборчого процесу» присвячено аналізу та пошуку шляхів мінімізації корупції в заявленій сфері.

Виявлено, що за підсумками експертів сфера виборчого процесу є однією з найбільш корупціогенних через наявність виборчого шахрайства, підкупу виборців, збору коштів на виборчу кампанію шляхом надання обіцянок, які практично ніколи не виконуються, недобросовісну практику ведення передвиборчих перегонів (як приклад, представлення опонентів у найгіршому світлі), наявність державної чи олігархічної монополії над ЗМІ.

Особливістю саме виборчої корупції визначено продажність людей – чиновників і пересічних громадян. Виявлено, що проведення виборів, які є справедливими та вважаються такими, ставить перед громадою і державою загалом низку технічних проблем. Однак офіційні процедури повинні бути надійними. Виборці мають бути впевнені, що проголосували, що їм була надана можливість реалізувати зазначене право без будь-якого тиску, що їхні голоси були потім належним чином зареєстровані, враховані, не підмінені тощо. Таких гарантій у практичному плані в Україні наразі не існує. Відповідно, стверджується, що наявні та чинні виборчі технології та процеси продовжують бути частиною розвитку корупції в Україні.

Доведено, що стан запобігання та протидії корупційним ризикам у сфері виборчого процесу в Україні, з одного боку (в нормативному аспекті), є достатнім, що обумовлюється позитивною динамікою виконання європейських рекомендацій і вимог у цій сфері, однак з іншого – його реальний стан нині визначити вкрай важко через брак інформаційних даних щодо результативності впровадження нещодавніх оптимізацій.

У підрозділі 3.4 «Стан запобігання та протидії корупційним ризикам в окремих сферах приватного сектору» досліджено основні корупційні ризики в медичній, освітній сферах і в медіа з урахуванням того, що згідно з думкою громадськості вони перебувають на вершині корупціогенності в країні, й виявлено шляхи зміни зазначеного.

Стан запобігання та протидії корупційним ризикам в освітній сфері визначено як недостатній, що обумовлено наступним: 1) брак довіри до закладів освіти спричинений тим, що вони не виконують просвітницьку функцію на належному рівні, зокрема й у сфері запобігання та протидії

корупції; 2) корупція в означеній сфері має подвійну природу: вона наявна як у діяльності закладів освіти, так і в діяльності публічної адміністрації, що забезпечує й адмініструє діяльність перших; 3) не враховуються результати громадського моніторингу; 4) відсутність дієвості антикорупційних програм.

Для покращення антикорупційної практики в освітній галузі наведено кілька актуальних заходів.

Стан запобігання та протидії корупційним ризикам у сфері медичного обслуговування визначено як незадовільний і такий, що вимагає подальшої оптимізації як в системі розвитку галузі, так і в застосуванні, впровадженні нових антикорупційних заходів в її межах. Найбільш дієвим визначено загальнообов'язкове соціальне медичне страхування.

Стан запобігання та протидії корупційним ризикам у сфері медіа визначено як недостатній. Саме незалежні антикорупційні розслідування та висвітлення перевіреної актуальної інформації у ЗМІ є запорукою виховання у людей нетерпимості до будь-яких корупційних проявів; це ланка, що має об'єднувати державу й громаду. На жаль, в Україні чесні, прозорі та свідомі ЗМІ тільки починають зароджуватися. Для виправлення проблем у цій сфері запропоновано низку оптимізаційних заходів, реалізація яких передбачає тісну взаємодію влади та громади.

Розділ 4 «Вдосконалення адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції» складається з трьох підрозділів, у яких визначено основні тенденції запобігання та протидії корупції на основі світового досвіду та європейського бачення майбутнього України.

Підрозділ 4.1 «Подолання корупції як один з чинників сталого розвитку й наряду оновленої геополітики ЄС» передбачає аналіз основних пріоритетів розвитку ЄС, вільного від системної корупції.

Визначено, що бачення світових лідерів щодо основних тенденцій розвитку сучасної геополітичної ситуації у світі здебільшого різне. Однак щодо корупції та її впливу на світ погляди міжнародної спільноти є однаковими – вже давно обрано вектор рішучого протистояння їй. Корупція сприймається як негативне явище. І це не дивно, адже її наслідки вкрай масштабні як для держави в економічному аспекті, так і для соціуму в безпековому. Крім того, подібні наслідки не обмежені геополітичними (територіальними) чинниками. Межі корупції транскордонні, а прояви хаотичні.

З'ясовано, що викоринити корупцію неможливо, про що свідчить історичний розвиток людства. Однак ЄС прищеплює всьому світу розуміння необхідності протидії, попередження та вчасного реагування на її прояви, адже: 1) міжнародна спільнота розуміє, що цілі сталого розвитку будуть досягнуті лише тоді, коли корупція в глобальному сенсі буде мінімізована; 2) корупційні наслідки серйозні та широко розповсюджені. Це загроза світовій

безпеці, фактор, що сприяє процвітанню злочинності та тероризму. Зокрема, економічні та соціальні наслідки корупції в окремо взятій країні негативно впливають як на внутрішні процеси державно-соціальної життєдіяльності, так і на зовнішні (втрата або хитке становище інвестиційного потенціалу, відсутність авторитету під час пропозицій чи лобювання світових тенденційних змін, підрив довіри у відносинах транскордонної та транснаціональної співпраці тощо); 3) забезпечення якісного всесоюзного життя людства неможливе за відсутності інтегрованого законодавства в усіх сферах, однак антикорупційне – найважливіше, що обумовлюється тим, що цей феномен може проявитися в будь-якій сфері чи секторі. Основним інтересом Союзу є створення, впровадження та реалізація спільної ефективної антикорупційної політики, Союз підтримує своїх членів у продовженні цієї роботи; 4) наявність масової корупції порушує верховенство права й інші основні принципи демократичного суспільства. А, як відомо, саме доктрина верховенства є одним з основних принципів права ЄС.

У підрозділі 4.2 «Закордонний досвід реалізації антикорупційних політик і заходів запобігання та протидії корупції» здійснено огляд сучасного стану антикорупційної політики та заходів, що реалізуються провідними державами, які зарекомендували себе як лідери в цьому процесі, для пошуку ймовірних шляхів оптимізації зазначеного процесу Україною.

Виявлено, що позитивний досвід окремих країн переконливо свідчить про можливість існування альтернатив, тобто кращих умов, обставин і ресурсів для існування людей, де корупції місця немає.

Досвід Грузії свідчить про дієвість окремих радикальних заходів. Більшість з них в Україні теж впроваджено, однак позитивних зрушень мало. Це репрезентує пряму взаємозалежність політичної волі осіб при владі та важливості просвітницьких заходів серед населення – без вільного від корупції суспільного мислення жодні реформи дієвими не будуть. У Данії суспільство вільне від корупції. Це означає прозоре, відповідальне та свідоме прийняття рішень, формування антикорупційної політики, а також добросовісну її реалізацію. Громадяни насамперед поважають себе та оточення, порушення їхніх прав вважається неприпустимим. Будь-які дискримінаційні прояви здебільшого відсутні, оскільки про абсолют у цьому випадку говорити недоцільно, однак стверджувати про наявність ідеалу цілком можливо. Данія – приклад країни, де суспільство реально наділене можливістю впливу на владу шляхом реалізації свого конституційного права на участь у прийнятті різноманітних політичних і економічних рішень. Громадяни та влада підкорені верховенству закону, однак мають право на вільне висловлення своїх думок, чесні та відкриті ЗМІ, власне морально-етичне право протистояти корумпованим чиновникам і бізнесменам. Розвиток громадського волонтерства в досліджуваній сфері – запорука позитивних зрушень. Саме завдяки цьому країна вже кілька років поспіль посідає перші позиції в

рейтингу мінімізації проявів корупції. У Люксембурзі й Нідерландах, як і в Данії, корупція також не є проблемою для бізнесу. Ці країни мають потужну правову базу для боротьби з корупцією, яка не тільки грамотно побудована та відповідає міжнародним стандартам, а й ефективно реалізовується. У зазначених країнах дрібної корупції майже немає, а державне управління прозоре, ефективне, побудоване на високих етичних стандартах, дотримання яких є пріоритетом. Правові рамки боротьби з корупцією загалом відповідають положенням основних антикорупційних конвенцій, а їхню результативність можна пояснити високим рівнем правової культури громадянського суспільства. Річ у тому, що зазначені країни розвивалися поступово, без нав'язування «глобальних правил гри», адже громадянське суспільство там було і є потужним. Більшість громадян освічені та за ментальністю не мали схильності до допущення існування такого явища, як корупція. Це люди, які знають ціну собі й своїй праці, цінують власний час і мають історично сформований набір соціальних цінностей.

Окремо відзначено, що Україна має шанс протистояти системній корупції. Приклад Грузії найкращий тому доказ. Однак скласти конкуренцію Данії, Люксембургу та Нідерландам Україні в найближчі роки навряд чи вдасться.

Підрозділ 4.3 «Оптимізація реалізації адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні з урахуванням євроінтеграційних процесів» присвячено узагальненню напрямків оптимізації означеного процесу шляхом формування конкретних ініціатив щодо покращення його реалізації.

Визначено, що одним з пріоритетів боротьби з корупцією є розвиток громадянського суспільства у повазі насамперед до себе, оточення, небайдужості до біди інших та в душі відстоювання власної позиції. Тільки за таких умов буде можливо розбудувати країну на засадах реальної демократії, з панівними принципами справедливості, рівності, прозорості та відкритості, добросовісності тощо. Вони мають бути дієвими та помітними пересічному громадянину, а не сукупністю нормативно закріплених гасел. Україна знаходиться лише на початку процесу становлення верховенства права, а тому має пройти шлях докорінної трансформації для демонстрації світу своєї готовності бути конкурентом, гравцем на міжнародній арені.

З'ясовано, що відсутність ефективної антикорупційної системи реагування в державному та приватному секторах країни негативно впливає на демократію та національну безпеку України, тим паче в умовах порушення Росією її територіального суверенітету. Парламентська Асамблея та європейські експерти здебільшого підтримують прагнення та наміри України використовувати доступні інструменти для викорінення корупційних проявів на її території, однак зауважують необхідність системності таких дій і створення відповідного нормативного забезпечення, наявності інституційних

рамок для боротьби з корупцією.

Виявлено три основні напрямки оптимізації, які європейська спільнота активно рекомендує Україні: викорінення олігархічної моделі державного управління, сприяння створенню незалежних від політичної волі та й загалом держави ЗМІ, розбудова активного громадянського суспільства на засадах комунікативної співпраці з публічною адміністрацією. З нагального окремо визначається прийняття дієвого Виборчого кодексу, який вводить пропорційну виборчу систему та повністю відповідає європейським стандартам.

Сформовано власне бачення засад модернізації у сфері адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні: 1) належне фінансування; 2) вдосконалення правоохоронної та судової системи, кримінально-процесуального законодавства, службового та трудового законодавства, а також норм і стандартів етичної поведінки державних службовців; 3) заходи протидії щодо витоку службової інформації; 4) належна координація між антикорупційними суб'єктами по вертикалі та горизонталі; 5) прийняття та затвердження Доктрини антикорупційної цілісності сектора національної безпеки, яка спрямована на формування цілісного уявлення про необхідність протидії корупції як явищу, що шкодить суспільству, підриває економічний розвиток і загрожує демократії.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведене теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми щодо вдосконалення адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції. У результаті дисертаційного дослідження сформовано низку висновків і рекомендацій, основні з них такі:

1. Визначено, що корупція є негативним феноменом, що масово пронизує всі сфери громадського та державного секторів значної кількості держав у всьому світу. У глобальному сенсі корупція як транснаціональне негативне соціально-правове явище – це, по-перше, різновид поведінки осіб, що мають особливий статус (зокрема у сфері прийняття окремих рішень, які мають правові наслідки), коли інтереси таких осіб займають привілейоване становище у порівнянні з суспільними чи державними; по-друге – це спаплюжена ідеологія суспільства, яка дозволяє всупереч нормам закону вчиняти, допускати вчинення чи заохочувати неетичну та протиправну поведінку уповноважених осіб.

2. Узагальнено методологічні аспекти адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції, з одного боку, як ідейно-концепційні, методико-організаційні засади та парадигмальні позиції і доктринальні підходи, на яких побудований процес пізнання феномену корупції та на яких розробляються

механізми впливу на її існування, унеможливлення розвитку та викорінення загалом, а з іншого – як сукупність синергетично об'єднаних правил побудови науково-дослідної роботи, об'єктом пізнання якої виступає процес активного викорінення корупційних проявів на території України.

3. Сформовано поняття «адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції» як процесу активного викорінення корупційних проявів на території України, що реалізується уповноваженими владними суб'єктами чи делегованими ними представниками в рамках режиму законності та на основі верховенства закону та права у формі активних адміністративних дій, вчинення яких обумовлене загальнодержавним пріоритетом перепрофілювання державно-політичних, соціально-економічних та інших станів у державі до стандартів, визнаних належними і прийнятними в ЄС.

4. Стан виконання зобов'язань України щодо запобігання та протидії корупції в державі схарактеризовано як незадовільний, що обумовлюється насамперед відсутністю стратегічного планування в цій сфері, зокрема відсутність затвердженої антикорупційної стратегії на 2018–2020 роки якнайкраще розкриває зазначене. Активізація викорінення системної корупції почалася лише наприкінці 2019 року, попри те, що Угода про асоціацію офіційно набула чинності 01 вересня 2017 року. Досліджуючи дестабілізаційний вплив корупції на євроінтеграційні процеси в Україні, виявлено, що курс на європейську інтеграцію є свідомим вибором України, її громадян і публічної влади. Зовнішньополітичні орієнтири країни мають мобілізувати українське суспільство та владу, тим самим сприяти зміцненню національної безпеки, її суверенітету, територіальної цілісності, що на цьому етапі розвитку державності є вкрай актуальним.

5. Визначено, що механізм адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні, з одного боку, передбачає сукупне вираження реалізаційної сторони адміністративно-правового забезпечення означеної діяльності, а з іншого – засади та принципи, що створюють умови для її існування загалом. Специфіка тематики накладає певний відбиток на сутність цього механізму, адже правом реалізації аналізованого процесу наділені як класичні суб'єкти публічної адміністрації, так і специфічні, тобто громадськість. Це взаємозалежні, такі, що доповнюють одна одну, дії, які синергетично забезпечують сталість досягнення головної мети адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції – викорінення корупційних проявів на території України задля сприяння спільному співжиттю з іншими країнами без кордонів.

6. Виявлено, що адміністративно-правовий статус публічної адміністрації у сфері запобігання та протидії корупції в Україні з теоретичної точки зору – це роль, значення та цінність її представників у цьому механізмі; з практичної – надання їм можливості вчиняти адміністративні дії, що тягнуть

за собою настання юридичних наслідків як індивідуального, так і публічного характеру. Для всіх суб'єктів досліджуваної публічної адміністрації головним критерієм визначення їхнього адміністративно-правового статусу є, по-перше, завдання, з метою виконання якого їх було утворено; по-друге, комплекс адміністративних обов'язків і прав, за допомогою яких це завдання втілюється; по-третє, юридичне значення результату діяльності – ефективність, необхідність і доцільність існування конкретного уповноваженого суб'єкта та безпосередньо діяльності, яку він реалізовує в рамках запобігання чи протидії корупції в Україні.

7. Доведено, що адміністративна діяльність ключових антикорупційних органів свідчить про застосування певного інструментального набору дій конкретними працівниками таких суб'єктних утворень, особливістю яких слід вважати законодавчо гарантовану незалежність оперативно-розшукової, досудової, післясудової, забезпечувальної, інформаційно-аналітичної, комунікаційної, представницької, контрольної-наглядової чи будь-якої іншої реалізації їхнього виконавчого та розпорядчого впливу на процедури й етапи викоринення корупційних проявів на території України.

8. З'ясовано, що участь громадськості в питаннях запобігання та протидії корупції безпосередньо зводиться до реалізації громадськими організаціями та свідомими громадянами (викривачами корупції) свого морального, конституційного та громадянського права впливати на процес формування та діяльність антикорупційних органів, а також на сферу антикорупційної політики загалом шляхом взаємодії інституцій громадянського суспільства та держави під час прийняття соціально важливих рішень. Свідомі громадяни наразі не є активними учасниками процесу протидії корупції, що є вкрай негативним явищем, адже саме громадськість є основним елементом механізму подолання корупції в Україні. І лише створення умов, за яких кожен громадянин усвідомить неприйнятність корупції та необхідність особистої участі в боротьбі з нею, буде індикатором успішної реформи. Саме тому держава з метою морального та матеріального заохочення громадськості на боротьбу з корупцією повинна весь час вдосконалювати правовий статус викривачів корупції, який має характеризуватися матеріальним заохоченням викривачів, соціальним визнанням і державним сприянням, максимальною підтримкою з боку правоохоронних органів і, звичайно, гарантуванням захисту та безпеки.

9. Визначено, що система контролю у сфері адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні має двоблокову структуру: з одного боку – це механізми системної реалізації взаємоузгоджених дій громадських інституцій, свідомих громадян, зокрема наділених статусом викривачів корупції, що спрямовані на здійснення нагляду за діяльністю суб'єктів публічної адміністрації, координації її з суспільними пріоритетами та бажаннями громади; з іншого – внутрішній і зовнішній тиск

контрольних органів (осіб) на суб'єктів публічної адміністрації у сфері запобігання та протидії корупції, що напряму не впливає на процедури й етапи реалізації їхньої адміністративної діяльності, а лише дає правову оцінку їхній правомірності, ефективності та раціоналізації за фактом виконання окремої дії.

10. Доведено, що корупційні ризики у сфері надання публічною адміністрацією адміністративних послуг за останні роки мають позитивну динаміку зменшення саме завдяки спрощенню процедури її надання. Визначено, що перетворення державного апарату на сервісний є запорукою більш масштабних змін, адже перепрофілювання держави на концепцію «держава-сервіс» забезпечить надання громадянам послуг фактично без чиновників, що беззаперечно вплине на стан запобігання та протидії корупції в означеній сфері. Водночас процедура контрольно-наглядового провадження є недосконалою та вимагає перегляду. Необхідним є впровадження кардинальних змін у порядок і процедури такої адміністративної діяльності, зокрема шляхом перебудови контрольно-наглядового провадження, яке загалом відповідає концепції «держава-сервіс» і забезпечує кращі умови для захисту прав бізнесу в Україні, зменшення корупційного ризику та надає можливість незалежного й неупередженого розгляду конфліктних ситуацій в означеній сфері.

11. Доведено, що стан запобігання та протидії корупційним ризикам у сфері публічних закупівель є незадовільним і потребує негайних оптимізацій, підґрунтям яких є політична воля суб'єктів, наділених владою. Для успіху реформ в означеній сфері необхідно дотримуватися ключових принципів (конкуренція, прозорість, об'єктивні критерії при прийнятті рішень) і додаткових, як-от: відкрите укладання договорів (на законодавчому рівні має бути прийнятий окремий акт – Стандарт відкритих даних про контракти); зниження ціни при купівлі готової продукції або при здійсненні гуртових замовлень (має діяти на ринку господарських послуг як ключовий принцип для публічних закупівель); укладання договору між підрядником і замовником про чесність (мається на увазі зобов'язання сторін не давати/не пропонувати неправомірну вигоду один одному); чіткість функціонального розподілення повноважень суб'єктів закупівлі з підтвердженням кваліфікаційним рівнем уповноваженої особи на здійснення замовлення (стосується кваліфікаційних вимог до посадових осіб, які мають бути відповідальними, обізнаними тощо); наявність стандартних, типових контрактів; застосування процедури електронних закупівель; наявність Кодексу поведінки для суб'єктів закупівлі (кодифікована антикорупційна політика процедур закупівлі); наявність Кодексу поведінки учасників торгів; наявність реєстру недобросовісних надавачів послуг; наявність механізмів ревізійного внутрішнього та зовнішнього контролю; обов'язкова участь громадськості в моніторингу тендерів і етапності реалізації проектів.

12. З'ясовано, що політична корупція у виборчому процесі є проблемою

загальномасштабного рівня, адже відсутність цілісного виборчого процесу як надійного, чесного волевиявлення народу підриває саму ідею демократії та демократію держави як таку. Визначено, що одними з найбільш дієвих інструментів у сфері запобігання та протидії корупції у сфері виборчого процесу є: 1) кодифікація виборчого законодавства – станом на початок 2020 року набрав чинності Виборчий кодекс України, основна мета якого полягає в регламентуванні суспільних відносин, що виникають у сфері регулювання способів, умов і порядку обрання глави держави, членів парламенту, очільників органів влади на локальному рівні. Прийняття цього Кодексу було умовою європейської спільноти, яка наполягала на приведенні українського виборчого законодавства до стандартів і рекомендацій ЄС, що неможливо було б провести без кодифікації. Дієвість зазначеного інструменту як чинника запобігання та протидії корупції можна буде проаналізувати після проведення перших виборів, що будуть реалізовані за пропорційною системою з відкритими списками й на інших, нових засадах, однак навіть зараз можна стверджувати, що однозначна, зрозуміла та прозора правова основа для виборів – запорука мінімізації корупційних ризиків; 2) фінансування політичних партій і виборчих кампаній коштом держави – спосіб, що зарекомендував себе як дієвий за кордоном, у площині зменшення залежності політики від зовнішнього впливу та надання можливості рівного доступу для всіх політичних сил. Це спеціалізований інструмент боротьби з політичною корупцією, що активно застосовується в більшості європейських країн. За матеріалами НАЗК, така новація є позитивним кроком України в площині мінімізації корупційних проявів у сфері виборчого процесу, хоча більшість представників громади її не підтримують.

13. Визначено, що аналіз стану запобігання та протидії корупційним ризикам в окремих сферах приватного сектора свідчить про наявність міфологічної складової щодо їхньої юридичної природи та й загалом можливостей протистояння такому явищу як корупція. Більшість громадян України не є активними та свідомими в зазначеному протистоянні, що й породжує безкарність осіб, які зловживають владою. Наявність показових справ щодо притягнення до відповідальності корупціонерів свідчить більше не про активність антикорупційної діяльності уповноважених органів, а про політичний тиск чи розподіл влади.

14. Виявлено, що європейський простір роками будував антикорупційні механізми виховання своїх громадян у напрямку викриття, сприйняття корупційних дій як ганебних, а також невідворотності адміністративно та кримінально карних заходів щодо осіб, які своїми діями посягнули на встановлений державний порядок управління, безпеку громадян й усього світу загалом. Проте яка б ідеально сформована законодавча база країни не була, які б антикорупційні заходи не реалізовувалися, корупція – це «людська хвороба», яка уражає тих людей, які знаходяться «в зоні ризику», тих, які наділені

владою. Доведено, що кооперація зусиль членів ЄС у сфері боротьби з корупцією – це основний механізм зниження її проявів. Обмін досвідом, проведення спільних обговорень, зокрема семінарів і симпозіумів, а також надання матеріального, інформаційного чи іншого ресурсного забезпечення від ЄС «країнам-аутсайдерам» процесу викорінення корупційних проявів на їхніх територіях є запорукою убезпечення Союзу від її масового розповсюдження. Це інструменти стримування, які в умовах сучасності доповнюються низкою інноваційних практик, що, до речі, підтверджують свою дієвість.

У знешкодженні або нейтралізації глобальних наслідків корупції дієвими визначено наступні стратегічні національні заходи, які мають бути інтегровані в законодавство «країн-аутсайдерів», що стосується боротьби з корупцією: 1) посилити громадянську активність шляхом створення умов, які дають громадянам відповідні інструменти для залучення та участі в роботі органів влади (визначення пріоритетів, проблем і пошуку рішень); 2) зменшити бюрократію шляхом об'єднання формальних і неформальних процесів (це означає працювати з урядом, а також з неурядовими групами), щоб змінити поведінку та відстежувати прогрес; 3) використовувати цифрові технології, тобто можливості технологічного розвитку, задля створення динамічних і постійних обмінів інформацією між ключовими зацікавленими сторонами: країнами, урядом, громадянами, бізнесом, групами громадянського суспільства, засобами масової інформації, науковими колами; 4) модернізувати процедури надання адміністративних послуг; 5) запровадити стандарти чесності для ведення приватної практики, а не тільки в державних структурах (це розумне ділове рішення, особливо для компаній, зацікавлених у веденні бізнесу з міжнародними організаціями); 6) впровадити дієві санкції, оскільки покарання за корупцію є життєвоважливим компонентом будь-яких ефективних зусиль у боротьбі з нею; 7) діяти на глобальному та місцевому рівнях шляхом інформування громадян про корупцію, використовувати для взаємодії наявні платформи; 8) реалізовувати моніторингові та контрольні заходи.

15. Розгляд сучасного стану антикорупційної політики та заходів, що реалізуються провідними державами, які зарекомендували себе як лідери в цьому процесі, свідчить, що основними пріоритетами боротьби з корупцією (не запобіганням, а саме боротьби, оскільки найбільш вдалою є змішана модель антикорупційної політики) є: 1) розвиток громадянського суспільства у повазі насамперед до себе й оточення, небайдужості до біди інших та в душі відстоювання власної позиції; 2) кооперація світових зусиль.

16. Доведено, що для подолання в Україні корупції необхідні глобальні адміністративні реформи. Це не просто нормативно зафіксований перелік плану дій уповноважених суб'єктів, а системна зміна всього державного апарату, переосмислення ролі держави, соціуму та їхньої взаємодії, а також

закладення фундаменту трансформацій глобального характеру в площині публічно-приватного та транскордонного партнерства. Сформовано пропозиції щодо оптимізації реалізації адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції з урахуванням європейського бачення майбутнього України, які будуть дієвими у випадку внесення змін і доповнень нормами адміністративного, кримінального та дисциплінарного характеру до низки законодавчих актів України. Однак найважливішим є необхідність прийняття в Україні окремого спеціалізованого акта, який має стати фундаментом для антикорупційної політики й антикорупційних стратегій, а саме Доктрини антикорупційної цілісності сектора національної безпеки, яка має розглядатися як інструмент, за допомогою якого стає можливим вирішення окремих соціально-політичних завдань.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації:

Монографії:

1. Приходько А.А. Запобігання та протидія корупції в Україні за умов євроінтеграції. Адміністративно-правовий аспект. Київ: ФОП Чалчинська Н.В., 2020. 430с.

Статті у періодичних наукових фахових виданнях України:

2. Приходько А.А. Феноменологія корупції в Україні: історичний та нормативний аспект. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. № 1 (16). Т. 3. С. 193-198.

3. Приходько А.А. Міжнародна ретроспектива розвитку стандартів протидії корупції. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 2 (23). Т. 2. С. 46-51.

3. Приходько А.А. Євроінтеграційні процеси в Україні: становлення та розвиток. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського*. Серія: Юридичні науки. 2019. Том 30 (69). № 6. С. 92-98.

4. Приходько А.А. Корупційний чинник як дестабілізаційний елемент на шляху до євроінтеграції. *Право і суспільство*. 2019. № 6. Ч. 2. С. 54-61.

5. Приходько А.А. Теоретичне та практичне осмислення антикорупційної політики України: євроінтеграційний аспект. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 6. С. 102-106.

6. Приходько А.А. Визначення поняття «публічна адміністрація» у сфері запобігання та протидії корупції в Україні. *Правова позиція*. 2019. № 4 (25). С. 69-75.

7. Приходько А.А. Адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної адміністрації у сфері запобігання та протидії корупції: теоретична та практична сутність. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2019. № 24. С. 88-96.

8. Приходько А.А. Запобігання та протидія корупції: термінологія законодавства. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. Спецвипуск. Т. 2. С. 66-71.

9. Приходько А.А. Принципи адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні: до питання про термінологічне визначення концепту. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2019. № 59. Т.2. С. 58-62.

10. Приходько А.А. До питання про принципи адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 3. С. 146-149.

11. Приходько А.А. Корупція як дестабілізаційний фактор на шляху досягнення цілей сталого розвитку. *Наукові записки. Серія : Право*. 2019. № 6. Спецвипуск. С. 8-11.

12. Приходько А.А. Нормативна база адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2020. № 2 (8). С. 86-93. URL:http://maup.com.ua/assets/files/expert/8/ekspert_2_8_2020.pdf.

13. Приходько А.А. Методологічні аспекти адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції. *Право і суспільство*. 2020. № 2. С. 197-201.

14. Приходько А. А. Антикорупційні заходи: перегляд ефективності в умовах євроінтеграції. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Юридичні науки». 2020. № 3. С. 48-52.

15. Приходько А.А. Окремі особливості антикорупційної політики Данії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2020. № 61. С. 127-131.

Статті в зарубіжних періодичних наукових виданнях:

16. Приходько А.А. Категорійно-понятійне розмежування адміністративно-правових засад та принципів запобігання й протидії корупції в Україні. *Modernscientificresearches*. 2020. № 11. Ч. 4. С. 88-95 (Республіка Білорусь). URL:<https://www.modscires.pro/index.php/msr/issue/view/msr11-04/msr11-04>.

17. Приходько А.А. Теоретична сутність адміністративно-правових відносин у сфері запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції. *Colloquium-journal*. 2020. №8 (60). С. 47-49 (Республіка Польща).

18. Приходько А.А. Чому для європейського союзу так важливо спільно протидіяти корупції? *Colloquium-journal*. 2020. № 9 (61). С.36-37 (Республіка Польща).

19. Приходько А.А. Чи має Україна шанс викоринити корупцію: огляд зарубіжного досвіду. *SciencesofEurope*. 2020. VOL 3, № 49. С. 56-60 (Чеська Республіка).

20. Prikhodko A.A. Conceptual Foundations of Legal Nature Administrative and Legal Provision of Preventing and Combating Corruption in Ukraine under European Integration. *Wissenschaft für den modernen menschen. wirtschaft, management, tourismus, bildung, philosophie, gesetz*. Book 1. Part 3; Karlsruhe: NetAkhatAV, 2020. С. 145-150 (Федеративна Республіка Німеччина).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

21. Приходько А.А. Витоки корумпування громадських та державних інституцій у світі. *Розвиток сучасного права в умовах глобальної нестабільності*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 9–10 вересня 2016 р.). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2016. С. 88-91.

22. Приходько А.А. Європейські принципи подолання корупції як частина вітчизняного антикорупційного механізму. *Цінність права як найефективнішого регулятора суспільних відносин*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 7–8 жовтня 2016 р.). Х. : Східноукраїнська наукова юридична організація, 2016. С. 57-61.

23. Приходько А.А. Викоринення корупції: запобігання, протидія чи боротьба? *Сучасні наукові дослідження представників юридичної науки – прогрес законодавства України майбутнього*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (м. Дніпро, 13–14 січня 2017 р.). Дніпро: ГО «Правовий світ», 2017. С. 66-69.

24. Приходько А.А. Корупція, як соціально-правове явище: порівняльний аналіз з міжнародним законодавством. *Правове регулювання суспільних відносин на шляху до сталого розвитку*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 15-20 травня 2018 р.). К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. С. 60-63.

25. Приходько А.А. Проблематика визначеності понять в конституційно-правовому механізмі запобігання корупції в Україні. *Актуальні проблеми реалізації прав і свобод людини в умовах глобалізації* : збірник тез доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Черкаси, 1-2 листопада 2018 р.). Черкаси : Східноєвропейський університет економіки і менеджменту, 2018. С. 58-59.

26. Приходько А.А. Принципи адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні: класифікаційний аспект. *Сучасні*

проблеми правової системи та державотворення в Україні : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 22-23 лютого 2019 р.). Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2019. С. 75-78.

27. Приходько А.А. Вимоги ЄС до України у рамках угоди про асоціацію відносно викорінення корупції. *Адміністративне право України. Сучасний стан та перспективи розвитку*: матеріали результатів засідання круглого столу (м. Київ, 30 травня 2019 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2019. С. 41-43.

28. Приходько А.А. «Європейське» майбутнє України: міф чи реальність? *Адміністративно-правові науки: сучасний стан та перспективи розвитку*: матеріали конф. (м. Київ, 28 жовтня 2019 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2019. С. 62-64.

29. Приходько А.А. Представники публічної адміністрації у сфері запобігання та протидії корупції в Україні: класифікаційний аспект. *Права та обов'язки людини у сучасному світі*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, Україна, 8–9 листопада 2019 р.) Одеса : ГО «Причорноморська фундація права», 2019. С. 152-155.

30. Приходько А.А. Національна антикорупційна політика: визначення терміну. *Правова система України: сучасні тенденції та фактори розвитку*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 27–28 березня 2020 р.). Запоріжжя : Запорізька міська ГО «Істина», 2020. С. 85-87.

31. Приходько А.А. Антикорупційна стратегія України: стан та перспективи. *Громадянське суспільство в Україні: проблеми забезпечення та правотворчої діяльності*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 3-4 квітня 2020 р.). Східноукраїнська наукова юридична організація, 2020. С. 71-75.

32. Приходько А.А. Адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної адміністрації у сфері запобігання та протидії корупції: пошук категорійно-понятійних ознак. *Актуальні проблеми прав людини, держави та вітчизняної правової системи* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 3-4 квітня 2020 р.). Дніпро : ГО «Правовий світ», 2020. С. 66-69.

33. Приходько А.А. Поняття адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції. *«Молодіжна військова наука у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка»*: тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених, ад'юнктів, слухачів, курсантів і студентів (м. Київ, 24 квітня 2020 р.). К. : ВІКНУ, 2020. С. 181-182.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

34. Приходько А.А. Конституційно-правовий механізм протидії корупції у сфері реалізації прав дитини. *Науково-практичний журнал «Соціологія права»*. 2016. № 3 (18). С. 78-80.

35. Приходько А.А. Ефективність моніторингу способу життя та перевірки Е-Декларацій суб'єктів декларування. *PRIKHODKO&PARTNERS*. 2017. URL: <http://prikhodko.com.ua/ua/efektivnist-monitoringu-sposobu-zhittya-ta-perevirki-e-deklaratsiy-subyektiv-deklaruvannya/>.

36. Приходько А.А. В НАЗК затверджено Методичні рекомендації щодо підготовки та реалізації антикорупційних програм юридичних осіб. *PRIKHODKO&PARTNERS*. URL: <http://prikhodko.com.ua/ua/v-nazk-zatverdzheno-metodichni-rekomendatsiyi-shhodo-pidgotovki-ta-realizatsiyi-antikoruptionsynih-program-yuridichnih-osib/>.

37. Приходько А.А. Черговий провал НАБУ. 11 порушень в рамках однієї справи. *PRIKHODKO&PARTNERS*. URL: <http://prikhodko.com.ua/ua/chergoviy-proval-nabu-11-porushen-v-ramkah-odniyeiyi-spravi/>.

38. Приходько А.А. Статус викривачів корупції. *PRIKHODKO&PARTNERS*. 2016. URL: <http://prikhodko.com.ua/ua/prikhodko-andriy-anatoliyovich-vzyav-uchast-u-komiteti-verhovnoyi-radi-ukrayini-z-pitan-zapobigannya-ta-protidiyi-koruptionsiyi/>.

39. Приходько А.А. Рекомендації щодо Порядку повної перевірки декларацій. *PRIKHODKO&PARTNERS*. URL: <http://prikhodko.com.ua/ua/natsionalne-agenstvo-z-pitan-zapobigannya-koruptionsiyi-vrahuvalo-rekomendatsiyi-zastupnika-golovi-antikoruptionsynogo-komitetu-vgo-aup-prikhodka-andriya/>.

40. Приходько А.А., Сперисенко М.В. Методи обходу системи ProZorro. *PRIKHODKO&PARTNERS*. URL: <https://prikhodko.com.ua/ua/metodi-obhodu-sistemi-prozorro/>.

АНОТАЦІЯ

Приходько А. А. Адміністративно-правове забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ України. – Дніпро, 2020.

У дисертації на основі теорії адміністративного права, чинного законодавства, правореалізаційної антикорупційної й іншої адміністративної діяльності публічної адміністрації сформовано теорію антикорупційної цілісності сектора національної безпеки, надано нове наукове розв'язання проблеми адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні за умов євроінтеграції, окреслено основні напрямки оптимізації зазначеного процесу.

Описано юридичну природу явища корупції, сформовано поняття, структуру та методологічну сутність адміністративно-правового забезпечення

запобігання та протидії корупції в Україні, а також схарактеризовано стан виконання зобов'язань України у сфері запобігання та протидії корупції в рамках Угоди про асоціацію з ЄС. Надано узагальнену характеристику механізму адміністративно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні. Розкрито проблематику наукової невизначеності окремих наукових концепцій у заявленій до аналізу тематиці, результатом розгляду якої стало формування категорії «публічна адміністрація у сфері запобігання та протидії корупції в Україні», опис її суб'єктної будови, визначено понятійно-категоріальне значення її адміністративно-правового статусу. Сформовано визначення й описано адміністративну діяльність окремих суб'єктів публічної адміністрації в досліджуваній сфері, а також описано значення активної участі громадян у процесах очищення суспільства від корупції як важливої передумови для членства України в ЄС. Окремо визначено особливості громадського та державного контролю в окресленій сфері.

З'ясовано причини, умови й інші детермінанти наявності явища корупції в конкретних різновидах діяльності публічної адміністрації, окремих галузях і сферах публічного та приватного сектора. Здійснено аналіз і надано характеристику втілених і необхідних до впровадження модернізацій щодо запобігання та протидії основним корупційним ризикам у: 1) сфері надання адміністративних послуг і реалізації публічною адміністрацією контрольної-наглядової діяльності; 2) сфері публічних закупівель; 3) сфері виборчого процесу; 4) медичній, освітній сферах та у сфері медіа.

Визначено основні тенденції запобігання та протидії корупції на основі світового досвіду та європейського бачення майбутнього України. Узагальнено напрямки оптимізації означеного процесу шляхом формування конкретних ініціатив щодо покращення його реалізації, де окремо наголошено про необхідність прийняття та затвердження Доктрини антикорупційної цілісності сектора національної безпеки, яка спрямована на формування цілісного уявлення про необхідність протидії корупції як явищу, що шкодить суспільству, підриває економічний розвиток і загрожує демократії.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, антикорупційна діяльність, антикорупційна політика, антикорупційна стратегія, антикорупційні органи, боротьба, європейська інтеграція, ЄС, запобігання, корупційні ризики, корупція, протидія.

SUMMARY

Prikhodko

A.

A.

Administrative and legal support for preventing and countering corruption in Ukraine in the context of European integration. – *The manuscript.*

Dissertation for the degree of doctor of law in the specialty 12.00.07-administrative law and process; financial law; information law. – Dnipropetrovsk state University of Internal Affairs of Ukraine. – The Dnieper, 2020.

In the thesis the theory of anti-corruption integrity of the national security sector is formed on the basis of the theory of administrative law, current legislation and law-realisation anti-corruption and other administrative activities of public administration, a new scientific solution to the problems of administrative-legal support of prevention and counteraction of corruption in Ukraine in conditions of European integration is provided and the main directions of optimization of this process are outlined.

The legal nature of the phenomenon of corruption is described, the concept, structure and methodological essence of administrative and legal support for the prevention and counteraction of corruption in Ukraine is formed, as well as the state of implementation of Ukraine's obligation to stop event and counteract corruption in Ukraine within the framework of the Association Agreement with the EU is described. A generalized description of the mechanism of administrative and legal support for the prevention and counteraction of corruption in Ukraine is provided.

The problems of scientific uncertainty of individual scientific concepts claimed to be the subject of analysis are resolved, the outcomes of which was the formation of the categories "public administration in the sphere of prevention and counteraction of corruption in Ukraine", a description of its subject structure and categorical and conceptual value of their administrative legal statuses defined.

The administrative activities of individual subjects of public administration in the field under study are defined and described, the importance of active participation of citizens in the processes of cleansing society from corruption, as an important prerequisite for Ukraine's membership in the EU, is also described. The features of public and state control in this sphere are defined separately.

The legal nature of corruption is described, the concept, structure and methodological essence of administrative-legal support of prevention and counteraction of corruption in Ukraine are formed, as well as the status of implementation of obligations of Ukraine on prevention and counteraction of corruption in Ukraine is characterized. Reasons, conditions and other determinants of the presence of the

phenomenon of corruption in the specific activities of the public administration, private sectors public and private sector are defined.

The analysis is carried out and there is the description of the implemented and necessary for the implementation of modernization regarding the prevention and counteraction of the main corruption risks in: 1) the sphere of administrative services and implementation of control and supervisory activities by the public administration; 2) the sphere of public procurement; 3) the sphere of the electoral process; 4) medical, educational and media spheres. The main trends in preventing and countering corruption are identified based on the world experience and the European vision of the future of Ukraine.

The directions of optimization of this process are summarized by forming specific initiatives to improve its implementation, where it is separately noted that it is necessary to adopt and approve the Doctrine of anti-corruption integrity of the national security sector, which is aimed at formulating a holistic view of the need to counter corruption as a phenomenon that harms society, undermines economic development and threatens democracy.

Keywords: *administrative and legal support, anti-corruption activities, anti-corruption bodies, anti-corruption policy, anti-corruption strategy, corruption risks, corruption, counteraction, EU, European, fight, integration, prevention.*